

Evoluții ale Partidelor socialiste și social-democrate în etapa actuală

Dezbateri organizată de Secția de științe politice
a Academiei de Științe Sociale și Politice

Necesitatea întăririi pe baze noi a unității clasei muncitoare, a luptei antiimperialiste și antifasciste a comuniștilor și celorlalte forțe progresiste face să capete în prezent, o importanță primordială unitatea și colaborarea dintre comuniști și partidele socialiste și social-democrate. După cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, în vederea întăririi acestei unități o importanță deosebită are colaborarea și unitatea dintre comuniști și socialiști, fiind necesar pentru aceasta să se pornească de la experiența pozitivă de până acum, să se acționeze în comun pentru depășirea obstacolelor spre a se ajunge la o adevărată reconciliere istorică între partidele comuniste și socialiste. În etapa actuală mișcarea social-democrată reprezintă o importantă forță socială în numeroase țări capitaliste iar studierea structurii ei, a intereselor pe care le reprezintă, a programelor ei ideologice și mijloacelor ei de acțiune prezintă un deosebit interes în condițiile actuale, favorabile consolidării unității mișcării muncitorești internaționale, elaborării unor platforme de luptă comună pentru apărarea drepturilor muncitorilor, închegării unor înțelegeri ample în vederea acțiunilor social-politice vizând revendicări economice, lărgirea cadrului democrației, participarea la alegeri, cucerirea puterii politice și trecerea la socialism. Cercetarea aprofundată a tuturor acestor aspecte teoretice și practice a constituit obiectul unei dezbateri organizată de Secția de științe politice a Academiei de Științe Sociale și Politice a R. S. România la data de 14 mai 1977.

În deschiderea dezbaterii, profesorul **Valter Roman**, arată că epoca contemporană se confruntă cu unele probleme sociale politice și ecologice dintre cele mai grave, ceea ce conduce la mutații importante în toate domeniile vieții sociale. Există unele probleme cu caracter global, a căror soluționare devine din ce în ce mai dificilă, gradul de incertitu-

dine al soluționării unora dintre acestea fiind în creștere. Aceste probleme obligă mișcarea muncitorească, în primul rând partidele comuniste, să nu rămână indiferente la modul cum se pun și se soluționează aceste probleme, ele fiind interesate să le abordeze de pe poziții revoluționare și cu instrumente proprii. Trebuie înlăturate concepții și practici care nu mai corespund realităților de astăzi și care vin în contradicție cu noile condiții social-politice, cu noul raport de forțe între cele ale socialismului și capitalismului, trebuie definite optici noi asupra fenomenului și proceselor social-politice contemporane. Într-o dezbateri anterioară, desfășurată la Academia „Ștefan Gheorghiu” s-a discutat aprofundat problemele căilor de trecere la socialism. Cu această ocazie a reieșit că este necesar să se cunoască mai îndeaproape și poziția teoretică a partidelor social-democrate și socialiste în problemele fundamentale ale mișcării muncitorești internaționale între care și în problema trecerii la socialism. Este cazul, de asemenea, ca în dezbaterile noastre să supunem unei analize strict științifice, evoluția mișcării muncitorești din perioada dintre cele două războaie mondiale pentru a pune în evidență, cu maximum de obiectivitate, reușitele diferitelor partide muncitorești, ca și cauzele unor erori și înfringeri și a putea trage, în acest fel, anumite învățăminte pentru prezentul și viitorul mișcării comuniste și socialiste, pentru strategia și tactica mișcării muncitorești în lupta pentru victoria socialismului.

În continuare **V. Tiliucă** face o expunere asupra tendințelor și mutațiilor actuale în Internaționala socialistă.

Mișcarea social-democrată, ca mișcare politică a clasei muncitoare — a arătat vorbitorul — a apărut la sfârșitul sec. al XIX-lea, situându-se pe poziții revoluționare, marxiste. Cu timpul însă, îndeosebi de la începutul sec. al XX-lea, în mișcarea social-democrată

s-au accentuat orientările oportuniste, liderii ai unor partide social-democrate trecând pe poziții reformiste de colaborare cu burghezia, ceea ce a generat un proces de diferențieri și delimitări de curenți și de poziții ale unor partide din mișcarea social-democrată internațională. Totodată, în mișcare s-a afirmat o puternică tendință de stînga reprezentată de Partidul Social Democrat al Muncitorilor din Rusia condus de V. I. Lenin și de numeroși lideri social-democrați și grupuri revoluționare din alte partide social-democrate. Printre acestea se situează și Partidul social-democrat din România, care a condamnat oportunismul și a acționat pentru apărarea intereselor maselor muncitoare, pronunțându-se totodată pentru crearea statului unitar național român, pentru unire Transilvaniei cu România.

Amploarea actuală a mișcării social-democrate reiese din împrejurarea că în 30 de țări acționează în prezent, aproape 60 de partide socialiste cu un efectiv de 8 milioane membri pentru care își dau votul 80 milioane de alegători. Toate acestea au condus la crearea unor însemnate fracțiuni parlamentare, la constituirea de guverne social-democrate în unele țări sau la participarea acestora la guverne de coaliție. Încă din 1951, a luat ființă la Conferința de la Frankfurt am Main, Internaționala Socialistă — uniune internațională a partidelor socialiste și social-democrate. În documentele programatice ale acestei Internaționale se prevăd anumite revendicări economice și social-culturale cu nuanță anticapitalistă și altele general-democrate.

Vasile Prodea, care a studiat în mod deosebit activitatea partidului social-democrat din Suedia, arată că nu se poate face istoria mișcării muncitorești fără a se lua în considerare mesajul social-democrat.

În Suedia guvernarea de aproape o jumătate de secol a social-democrației a condus la o serie de realizări în viața socială, în special în ceea ce privește sistemul asigurărilor sociale. Cu toate acestea, în toate țările în care social-democrația a guvernat, ea n-a reușit să schimbe structura economică capitalistă a societății. În prezent în Suedia și în alte țări mișcarea social-democrată a împlinit un secol. Totuși, ea a înregistrat în unele țări un recul în ultima vreme, ce se datorează: existenței unor fenomene de criză pe plan ideologic și organizatoric al social-democrației; incapacitatea de a lua măsuri împotriva concentrării economice monopoliste; absența unor teorii încheiate despre rolul social-democrației în noile condiții sociale și politice.

Dan Marțian subliniază că în epoca actuală mișcarea social-democrată din țările

capitaliste a crescut în amploare dovedindu-și vitalitatea, s-a diversificat și a suferit o serie de mutații ideologice. Multe din vechile neînțelegeri care au dus la scindarea mișcării muncitorești nu mai au obiect, altele s-au atenuat, constatându-se ivirea unor modalități noi de conlucrare între partidele social-democrate și cele comuniste. Criza globală a sistemului capitalist a lărgit considerabil aria grupărilor sociale care formează într-un chip sau altul, cu diferite grade de consecvență opțiuni pentru transformarea societății.

Înțelegerea problemelor actuale ale social-democrației trebuie făcută și prin prisma reconsiderării fondului ei ideologic elaborat în perioada interbelică, cunoașterii la sursă a mesajului ei. În istoria mișcării social-democrate trebuie relevate momentele de apropiere și colaborare cu partidele comuniste: în marile bătălii sociale, în organizarea rezistenței antifasciste, în participarea la alegeri.

Actuala orientare a social-democrației pune în evidență o serie de probleme importante specifice preocupărilor ei: inițiativele social-democrate în unele sectoare importante ale vieții publice; recunoașterea necesității de a se folosi cadrul burghez în soluționarea unor probleme sociale, încercarea de a aduce o contribuție proprie la detașarea de patrimoniul marxist.

Profesorul univ. Radu Florian subliniază faptul că în sinul mișcării social-democrate au apărut în ultimele două decenii noi probleme și forme organizatorice, noi structuri teoretico-ideologice și noi forme de acțiune, reiesind mai clar că partidele socialiste și social-democrate, în pofida unor limite în concepția politică și acțiunea socială, sînt și ele partide ale clasei muncitoare. Tipul de reformism pe care-l promovează acum programele partidelor acestei mișcări diferă de tipul de reformism care le era specific în perioada interbelică. Astfel, constatăm apariția unei „stîngi revoluționare” în cadrul social-democrației care se delimitează atît de reformismul clasic al social-democrației cît și de unele practici din trecut ale Internaționalei comuniste. Activitatea partidelor comuniste a influențat evoluția social-democrației. Un exemplu ar fi evoluția situației politice a partidului socialist din Franța. În 1960 el pierduse în mare măsură influența sa în sinu categoriilor sociale mijlocii. Ca urmare s-a impus o reorganizare a sa în 1968, care s-a făcut în special sub influența tendinței puternice de stînga manifestată de o parte din membrii partidului. Existența concomitentă a unui puternic partid comunist a favorizat o asemenea evoluție spre stînga.

Importanța socială a partidelor social-democrate decurge în mare măsură și din rolul influent pe care ele continuă să-l joace în sindicatele muncitorești în unele țări occidentale.

Dintre problemele teoretice se impun ceretate și trebuie menționate: relația dintre social-democrație și cadrul societății capitaliste, relația dintre social-democrație și păturile mijlocii, avându-se în vedere că, prin intermediul acestor partide se poate asigura o evoluție în orbita democratică și de stînga a acestor pături; bazele dezvoltării colaborării dintre comuniști și socialiști.

Ion Mușă consideră că nu toate partidele socialiste și social-democrate au în programele lor deschideri teoretice care să faciliteze apropierea lor de partidele comuniste. Dealtfel, în marile confruntări sociale care se desfășoară în lumea occidentală, aceste partide nu s-au situat întotdeauna în primele rinduri, lipsindu-le de multe ori o analiză și o cunoaștere aprofundată a realității sociale.

Situația grea creată de criza de sistem a societății capitaliste, de unele evoluții economice și sociale negative au determinat aceste partide să-și revizuiască pozițiile și să aducă în discuție unele probleme teoretice cum ar fi concepția despre sistemul partidelor politice, despre rolul propriu ce le revin; definirea clasei muncitoare în capitalism; căile trecerii la socialism; premisele și formele de colaborare cu partidele comuniste.

Totuși, social-democrația nu a avut teoreticieni de masă după al doilea război. Nici un partid social-democrat nu dispune de o analiză globală a situației social-politice actuale pe plan mondial. În prezent, circulă teoria frontului de clasă și a eurosocialismului — teorii care nu pun totuși suficient în lumină rolul revoluționar pe care îl are de jucat clasa muncitoare și nu formulează un model deplin elaborat al trecerii la socialism. Unitatea dintre comuniști și socialiști și consolidarea ei depinde de raportul de forțe din cadrul stîngii, de presiunea pe care o exercită masele populare și membrii de rînd asupra conducătorilor partidelor social-democrate.

Ion Felea relevă că deși principalele obiective politice ale Internaționalei socialiste și ale unor partide socialiste și social-democrate au un caracter limitat, evitînd în general să aducă prejudicii orînduirii burgheze, nu trebuie identificate principiile programatice ale social-democrației cu programele partidelor burgheze. Realitatea demonstrează că

Internaționala Socialistă și liderii social-democrației nu pot să nu țină seama de definirea principiilor lor ideologice și politice, în formularea scopului final al acțiunii și a obiectivelor imediate, de năzuințele maselor largi pe care le reprezintă și care solicită apărarea intereselor lor politice, social-economice, consolidarea și lărgirea drepturilor cucerite.

Victor Dueulescu subliniază că multe dintre pozițiile teoretice, care opuneau partidele comuniste celor social-democrate în perioada primului război mondial, cînd s-a produs dezmembrarea mișcării muncitorești internaționale, au evoluat semnificativ din ambele părți. Unele probleme care conduceau la poziții atât de diferite au dispărut sau se pun în contexte istorice noi și implică abordări mai nuanțate.

Dezmembrarea mișcării muncitorești internaționale, în perioada primului război mondial, a avut repercursiuni însemnate asupra dezvoltării ei ulterioare. Cu toate acestea, chiar în perioada interbelică comuniștii din multe țări și aripa de stînga din mișcarea social-democrată din țările respective au căutat forme de unire a eforturilor de luptă politică și socială. S-au realizat în unele țări acorduri de front unic și front popular care își propuneau drept obiectiv imediat lupta pentru democrație împotriva fascismului și a războiului. Alături de comuniști, în anii celui de-al doilea război mondial, numeroși social-democrați și-au adus contribuția în rîndurile rezistenței antifasciste. În mișcarea muncitorească din țara noastră P.C.R. a reușit să realizeze în marile bătălii de clasă, cum a fost cea din 1933 și în anii luptei antifasciste unitatea de acțiune cu social-democrația ceea ce a condus la făurirea Frontului Unic Muncitoresc la 1 mai 1944.

O semnificație deosebită în ce privește studierea mișcării social-democrate și conlucrarea cu partidele din cadrul ei o au tezele enunțate în *Programul P.C.R.*, în lucrările Secretarului General al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Partidul nostru, acționează cu fermitate pentru întărirea unității dintre partidele comuniste și muncitorești, partidele socialiste, partidele social-democrate, pentru ca acest ultim sfert de veac să devină o perioadă de mari transformări revoluționare, ceea ce va permite întărirea pe baze noi a unității clasei muncitoare.

Lucian Stanciu

Simpozionul: Educația moral-cetățenească a tineretului

La sfârșitul lunii februarie a.c. a avut loc la Bacău simpozionul *Educația moral-cetățenească a tineretului*, organizat de Comitetul județean al U.T.C. și filiala Centrului de cercetări pentru problemele tineretului din localitate. Lucrările acestei manifestări științifice s-au desfășurat în cadrul a două secțiuni:

1. Probleme ale educației morale a tineretului. Rolul U.T.C. în educarea tinerei generații;
2. Tineret, aspirații, integrare socială. De asemenea, un grup de lucru al simpozionului a dezbătut în municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej tema cu privire la manifestările sociale în rîndul tineretului.

Comunicările și intervențiile au cuprins o problemă largă referitoare la principiile, categoriile și valorile morale, formele și metodele de educare moral-cetățenească a tineretului, contribuția factorilor instructivi și educativi la formarea tinerei generații, integrarea socială a tineretului, educația prin muncă și pentru muncă, familia tinăra etc. Astfel un număr de participanți au analizat diferite aspecte ale formării moral-cetățenești în condițiile mutațiilor produse de dezvoltarea accelerată a țării noastre. Prof. dr. Mihai Merfea a arătat că în procesul concret de înfăptuire a educației morale nu se are în vedere întotdeauna diferențierea tinerilor în funcție de o serie de parametri psihosociale, situație determinată și de insuficiența abordare teoretică a definiției categoriei de tineret. Prof. dr. Ioan Grigoraș și asist. Mihai Grigorescu au reliefat influența pe care o are procesul de urbanizare asupra integrării morale a tinerilor. Relația dintre tradiție și inovație, dintre vechi și nou în însușirea valorilor morale de către tineri a constituit obiectul comunicării dr. Fred Mahler. Despre structura cognitivă a grupului și reducerea duplicității morale a tratat în intervenția sa dr. Cătălin Mamali. Prof. Mircea Vlad a reliefat aspecte ale formării deprinderilor morale în cadrul procesului de constituire a conștiinței de sine a tineretului școlar. Tot despre rolul grupului în educația morală a tineretului a vorbit și lector dr. Adrian Neculau. Etapele formării conștiinței morale în autogeneză a făcut obiectul comunicării conf. dr. Tiberiu Prună. Asistent univ. Ana Bazac a analizat implicații ale revoluției științifico-tehnice asupra educației morale a tineretului.

Un alt grup de comunicări s-au referit la integrarea tineretului. Cercetătorul Aurel Drăguț s-a referit la migrația tineretului

ca proces social, iar conf. dr. Liviu Filimon a prezentat rezultatele unei cercetări concrete cu privire la dinamica integrării sociale a tineretului din mediul rural. Despre participarea tineretului industrial la conducerea vieții sociale a vorbit dr. Anton Carpinschi. Cercetător Doina Burulană a insistat pe necesitatea unei pregătiri complexe și de durată a tinerilor pentru implicarea lor reală în procesul de elaborare a deciziilor.

Rolul școlii, al cadrelor didactice în educația morală a făcut obiectul intervențiilor unor participanți la simpozion. Profesorul ca model moral și particularitățile acestuia în cadrul școlilor care pregătesc educatori a constituit tema comunicării prof. Ion Stănescu. Concluzii ale unei cercetări concrete privind pedagogul școlar a prezentat conf. dr. Tiberiu Cătina, care a insistat asupra necesității de a se acorda atenție în selecția și pregătirea pedagogilor școlari, de a se preciza cu mai multă claritate atribuțiile și statutul profesional ale acestei categorii și a făcut propunerea ca pedagogii școlari să fie pregătiți în licee pedagogice. Despre specificul adolescenței și influența școlii în educarea adolescenților a vorbit eleva Nela Vlad.

Un loc important în dezbaterile simpozionului l-au ocupat educația juridică a tineretului, analiza cauzelor care determină existența unor manifestări antisociale în rîndul tinerilor. Formele și metodele de cunoaștere și prevenire a manifestărilor antisociale au făcut obiectul comunicării prezentată de cercetător șt. principal George Basiliade. Modalitățile folosite de organizațiile de tineret pentru popularizarea legilor în cadrul școlii au fost înfățișate de eleva Cristina Arhip. Procurorul Dragoș Adochiței a evidențiat cauze și condiții care determină săvîrșirea de infracțiuni de către minori și tineri, cu exemplificări din județul Botoșani. Cercetătorul șt. Dumitru Bazac a prezentat o comunicare cu privire la rezultatele unei cercetări concrete asupra cunoașterii elementare a legislației socialiste de către tineri. Particularitățile educației moral-cetățenești în școlile speciale de reeducare, rolul factorilor educativi, formarea practică și profesională a elevilor din aceste școli au fost analizate în comunicările prof. Aneta Fuiogă, Angela Ștefănescu, Constantin Păianu care au sugerat ca organizarea practicii în școlile speciale să fie cit mai aproape de condițiile viitorului loc de muncă al absolventului, au evidențiat

necesitatea elaborării unei metodologii specifice de educație moral-cetățenească în aceste instituții, în care locul important să-l ocupe modelul care are un rol deosebit în orientarea atitudinilor și formarea concepției despre viață la minorii din școlile de reeducare.

După cum se poate remarca din prezentarea principalelor intervenții, simpozionul de la Bacău a dezbătut mai ales aspecte practice și metodologice ale procesului de educație moral-cetățenească a tineretului. Dealtfel, trebuie remarcat că (mai ales reprezentanții organizațiilor de tineret), la această manifestare științifică a fost un dialog între factorii de decizie și cercetători, dialog care a scos în evidență necesități și nevoi ale relației concrete și care trebuie să constituie în mai mare măsură preocupări ale cercetării științifice. S-a semnalat, totodată, că rezultatele și concluziile investigațiilor concrete nu sînt cunoscute de factorii interesați dar, în același timp, cercetătorii nu acordă suficientă atenție modalităților de prezentare și transmitere a

informațiilor reieșite din cercetări. S-a subliniat că se impune o mai mare participare a cercetătorilor la valorificarea rezultatelor cercetărilor, pentru ca să se poată elabora mijloace eficiente de acțiune socială. Deziderat exprimat și în legătură cu filiala C.C.P.T. din Bacău care și-a propus pentru acest an să realizeze un număr de investigații pe baza solicitărilor organului județean al U.T.C., unde să analizeze o serie de aspecte ale muncii și vieții tineretului din județul Bacău și să propună modalități de soluționare a problemelor pe care le ridică educarea și formarea tinerei generații din această parte a țării. Principalele direcții ale planului de cercetare al filialei sînt, formarea conștiinței politice a tineretului, dinamica familiei tinere în orașul Buhuși, locul intelectualului în satul românesc contemporan, orientarea școlară și profesională, aspecte ale integrării socio-profesionale a stagiarelor din industrie.

Constantin Schifirneț

Masa rotundă: Probleme ale securității și cooperării europene în preajma reuniunii de la Belgrad

— 28 mai 1977 —

Secția de științe politice a Academiei de Științe Sociale și Politice și Institutul de științe politice și de studiere a problemei naționale al Academiei „Ștefan Gheorghiu” au organizat o masă rotundă pe tema: *Probleme ale securității și cooperării europene în preajma reuniunii de la Belgrad*, cu participarea unor cadre didactice, cercetători, activiști de partid și de stat, specialiști în diferite domenii ale relațiilor internaționale.

În deschiderea lucrărilor, găzduite de Academia „Ștefan Gheorghiu”, prof. dr. Petru Pănzaru, directorul Institutului de științe politice și de studiere a problemei naționale a subliniat importanța deosebită a confruntării opiniilor cercetătorilor, cadrelor didactice, activiștilor de partid și de stat asupra unei probleme principale a politicii externe a României în preajma reuniunii de la Belgrad, chemată să dea un nou impuls securității și cooperării pe continent. În cursul dezbaterii, condusă de prof. dr. Mircea Nicolaescu, șeful laboratorului de relații internaționale al ins-

titutului, comunicările și intervențiile au abordat aspecte teoretice esențiale ale definirii conținutului unor concepte de bază ale securității și cooperării europene, precum și unele direcții practice de acțiune pentru edificarea păcii și unei colaborări fructuoase, reciproc avantajoase pe continent. Referindu-se la caracterul pe care trebuie să-l aibă reuniunea de la Belgrad, ambasadorul Valentin Lipătti a subliniat în comunicarea sa că ea trebuie să fie o reuniune de lucru, să se desfășoare într-o atmosferă de lucru, constructivă, de colaborare și respect reciproc, condiții necesare pentru a-și îndeplini obiectivele consemnate în Actul final de la Helsinki și a nu se transforma într-o polemică artificială întreținută în mod arbitrar de unele cecuri ostile destinderii și continuării procesului multilateral început la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa.

Actul final de la Helsinki, a arătat prof. dr. doc. Edwin Glaser, este un act unitar, de aceeași natură juridică, politică și etică,

care pune bazele unor relații noi între europene. Nimic nu împiedică asumarea de către statele semnatare, în baza sa, a unor angajamente cu stringențe juridice, cum, de altfel, au și rezultat. La reuniunea de la Belgrad pot fi adoptate documente obligatorii din punct de vedere juridic în forma unor tratate internaționale, declarații comune, a unui Act final sau rezoluții. Asemenea documente vor putea fi, de asemenea, adoptate de alte reuniuni convocate prin consensul statelor pentru domenii specifice.

În domeniul economic, a susținut în comunicarea sa Constantin Niță, va trebui să se definească un program concret de acțiune în cadrul căruia să se asigure traducerea în viață a unui număr tot mai mare de idei și proiecte de cooperare de interes general european sugerate de actul final, cit și de dezvoltare a cooperării economice subregionale ca, de exemplu, în zonele Balcanilor, Mediteranei și Mării Baltice.

Procesul de cooperare emanând din voința politică a tuturor țărilor participante, trebuie consolidat și continuat prin forme organizatorice de tipul reuniunilor și întâlnirilor pe domenii de activitate. Un rol important în procesul de aplicare a prevederilor actului final revine comisiei economice a O.N.U. pentru Europa, ale cărei programe de lucru reflectă într-o mai mare măsură preocupările stringente ce se manifestă pe planul relațiilor economice între europene.

Plecând de la evidența că destinderea politică și destinderea militară constituie fațetele aceluiași proces al edificării securității, comunicarea lui Eugen Popa, pledează pentru o contribuție activă a reuniunii de la Belgrad la desființarea concomitentă a blocurilor militare din Europa și, în acest scop, inițierea unor măsuri îndreptate spre reducerea treptată a activității blocurilor militare, începând cu lichidarea laturii militare a acestora, însoțită de măsuri corespunzătoare care să garanteze suveranitatea și securitatea tuturor popoarelor de pe continent.

Reuniunea de la Belgrad trebuie să abordeze cu curaj aspectele militare ale securității pentru a găsi soluții concrete în vederea opririi cursei înarmărilor, diminuarea cheltuielilor militare, reducerea trupelor și armamentelor.

Efectele negative ale concentrărilor de trupe, armament și arme nucleare în sudul Europei și Marea Mediterană și necesitatea ca acestea să fie avute în vedere în luarea hotărârilor privind dezvoltarea măsurilor de sporire a încrederii, au fost tratate în intervenția dr. Sergiu Verona.

Pentru multiplicarea și amplificarea măsurilor de edificarea încrederii între statele participante la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa, a pledat în comunicarea sa col. Traian Grozea, arătând că aceasta acționează ca un mediu catalizator, favorizând remodelarea sistemului militar european și repercutându-se pozitiv asupra relațiilor intraeuropene.

Reluarea dialogului între european, a subliniat dr. Victor Duculescu, impune o înțelegere corectă a sensurilor și semnificației preocupărilor pentru respectarea drepturilor omului, o dimensionare reală a raportului dintre eforturile care revin statelor naționale în acest domeniu și a preocupărilor reale care trebuie întreprinse la nivelul lumii internaționale. Promovind un umanism real și autentic în întreaga sa viață politică și de stat, România concepe drepturile omului ca fiind strins legate de cadrul economic, politic și social al statelor naționale suverane și se pronunță pentru o adevărată libertate care să implice posibilitatea unei participări egale și nediscriminatorii la viața politică, garanții împotriva foametei, șomajului, condiții de muncă și de trai sigure, eliminarea oricăror restricții sau bariere în calea manifestărilor plene a talentului, capacităților și aspirațiilor.

Reuniunea de la Belgrad, a relevat dr. Ion Diaconu, trebuie să asigure modalitățile organizatorice de conlucrare multilaterală a statelor participante, pentru a continua impulsivitatea aplicării Actului final și a întreprinde noi eforturi în direcția întăririi securității pe continent. Ea trebuie, de aceea, să ia hotărâri corespunzătoare privind viitoarele reuniuni ale reprezentanților statelor participante și grupurile de experți pentru examinarea problemelor stabilite de reuniunea de la Belgrad.

Interdependența dintre securitatea europeană și exigențele unei noi ordini internaționale a fost abordată în comunicarea prof. dr. Dumitru Mazilu. Consolidarea măsurilor adoptate la Helsinki va exercita o influență puternică asupra desfășurării vieții internaționale, în perspectiva instaurării unei noi ordini internaționale, guvernată de idealurile păcii, conlucrării și înțelegerii între națiuni. Prin valoroasa experiență pe care o reprezintă în sistemul internațional, reuniunile europene sînt o adevărată școală a democratizării relațiilor internaționale și un prim pas din șirul măsurilor care trebuie întreprinse pentru edificarea noii ordini internaționale.

Necesitatea unei noi etici în relațiile inter-europene, care să perfecționeze și să adăunească normele cuprinse în documentele Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa devenind o componentă importantă a moralei internaționale, a fost susținută în comunicarea prof. dr. Marin Voiculescu.

Relevând contribuția diplomației românești la adoptarea unor reguli democratice de procedură, reguli cu profund caracter politico-juridic, dr. Ștefan Năstăsescu a arătat că ele reprezintă, pentru reuniunea de la Belgrad, o bază în vederea unor noi și rapide dezvoltări ale relațiilor dintre statele europene.

Prezentând concluziile rezultate dintr-o cercetare privind instituționalizarea securității și cooperării europene, Leon Talpă a subliniat că aceasta nu este numai o problemă de viitor, ci una care s-a ridicat de la începutul procesului de edificare a securității europene, primele faze ale acestuia fiind desfășurate în cadre instituționale. Prin mecanismele specifice elaborate în timpul negocierilor inter-europene, unele preluate deja și de alte organisme internaționale, sistemul de securitate și cooperare european se conturează ca unul morfogenetic, creator de noi forme în relațiile internaționale. Instituționalizarea securității și cooperării europene este reclamată de natura problemelor europene, a căror rezolvare necesită deliberări îndelungate, depășind posibilitățile uneia sau a mai multe reuniuni general-europene, de imperativul unei abordări progresive a acestora, un organism permanent european putând crea condițiile realizării unui mecanism adecvat de garanții ferme, acceptabil tuturor părților, împotriva folosirii forței și a amenințării cu forța în relațiile europene, precum și a asigura o participare activă deplină și egală în drepturi a statelor continentului la rezolvarea tuturor problemelor privind dezvoltarea și viitorul Europei.

O analiză pertinentă a perspectivelor europene pentru deceniul 1980 a fost prezentată de prof. Silviu Brucan, pe baza unui model teoretic construit pe patru variabile — tehnologia modernă, politica puterii, autoafirmarea națională și revoluția socială. Europa din pragul anului 1990 va fi influențată de cursul pe care îl va lua dezvoltarea social-politică într-o serie de țări vest-europene, de creșterea nivelului economic al țărilor socialiste, care va face ca influența socialismului să fie definitorie.

Prof. dr. doc. Grigore Geamănu, a făcut o analiză comparativă a tendințelor pozitive și celor negative manifestate în relațiile dintre statele continentului după Conferința general-europeană de la Helsinki, arătând că primele prevalează, iar principiile cuprinse în Actul final de la Helsinki au devenit un bun al popoarelor europene și împreună cu principiile noii ordini internaționale constituie laturile aceluiași proces de democratizare a relațiilor internaționale.

Rezultatele unor cercetări privind conceptul de destindere în dezbaterile ultimei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., temă nouă pe agenda forumului internațional, au fost prezentate de Nicolae Șteflea; pozițiile țărilor în curs de dezvoltare față de securitatea europeană au făcut obiectul unei analize întreprinse de Nicolae Călina; tendințele relațiilor comerciale est-vest în Europa în perioada 1965—1975 și impactul lor asupra relațiilor general-europene au constituit tema comunicării susținute de Nicolae Moraru.

Alte comunicări și intervenții s-au referit la dimensiunea istorică novatoare a dialogului inter-european după Helsinki (dr. Cristian Popișteanu), aspecte ale realităților europene după Helsinki (ambasador Mircea Bălănescu); la concepția țărilor latino-americane asupra securității europene (Monica Barcan); reglementările privind mediul înconjurător în practica țării noastre în lumina Actului final (dr. Dumitra Popescu); documentele adoptate de CSCE și poziția statelor neparticipante în lumina dreptului internațional (Emil Gluvacov); cooperarea subregională în Europa pe baza Actului final (G. C. Clima).

Pornind de la tezele de bază ale partidului și statului nostru cu privire la securitatea și cooperarea în Europa, de la contribuțiile teoretice de recunoscută valoare ale secretarului general al partidului, președintele republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, discuțiile au subliniat realismul, caracterul constructiv, principalitatea și înaltul umanism al concepției României socialiste, caracterul științific al politicii externe românești orientată spre edificarea unei păci trainice, a unor relații de colaborare reciproc avantajoasă, inter-europene, a unor raporturi politice și juridice bazate pe respectul deplinei egalități între toate țările continentului.

Leon Talpă

Simpozionul Unitatea forțelor antiimperialiste în etapa actuală

Leipzig, 14 — 16 decembrie 1976

Referatele, coreferatele, comunicările și intervențiile ținute la simpozionul cu această temă s-au concentrat asupra *unității forțelor antiimperialiste în etapa actuală**, a *mișcării de eliberare națională din continentul african, asiatic și, deși în mai mică măsură, din cel latino-american*.

Nu ne propunem o analiză a întregii problematice a simpozionului, ci evidențierea unor teze desprinse și concluzii mai importante.

Astfel, în referatul principal au fost tratate, între altele, premisele obiective și formele frontului unic antiimperialist, diferitele lui tipuri și baza lui de clasă, frontul unic național, frontul unic democrat, frontul unic național democrat, sarcinile și răspunderea comuniștilor în formarea acestui front unic, problemele lui în țările cu orientare capitalistă, frontul unic național democratic în condițiile democrației proletare etc.

Coreferatul: *Aspecte internaționale ale unității forțelor antiimperialiste* (dr. Mardek și prof. dr. R. Wunsche) a menționat unitatea forțelor antiimperialiste îndreptate spre interior și în afară, care apar ca un raport contradictoriu cu trăsături comune și diferențiate în cadrul procesului mondial unitar revoluționar.

În principiu, rămâne deci valabilă constatarea: cu cât este mai solidă și mai profundă alianța antiimperialistă în interiorul țărilor cu atât sînt mai prielnice condițiile pentru realizarea alianței antiimperialiste internaționale. În același timp, însă, alianța antiimperialistă pe plan internațional influențează în mod deosebit asupra unității forțelor antiimperialiste din interior. Este vorba de corelația dia-

lectică dintre politica internă și externă în general, care raportată la țările în curs de dezvoltare se caracterizează printr-o interdependență specifică. Interdependența celor două politici — intern și extern — nu anulează, în concepția autorilor, relația dialectică existentă între ele.

În formarea alianței antiimperialiste trebuie plecat de la faptul că țările în curs de dezvoltare au devenit o importanță forță internațională. De la începutul anilor '70 a luat amploare și politica de nealiniere. Mișcarea de nealiniere poate ajunge la rezultate pozitive de durată numai alături de statele socialiste.

Ascutirea luptei de clasă, procesele crescînde de diferențiere și polarizare din și dintre țările în curs de dezvoltare au pus cerințe calitative diferite formării alianței antiimperialiste.

Coreferatul: *Probleme ale unității antiimperialiste în America Latină* (E. Hockethal) a scos în evidență obiectivul strategic principal al mișcării revoluționare din America Latină, zonă cu un nivel mediu de dezvoltare capitalistă. Totuși, în țările Americii Latine există o rețea complicată de contradicții sociale care favorizează ascuțirea lor; contradicția dintre clasa muncitoare și burghezie; dintre forțele de producție capitaliste și rămășițele relațiilor de producție precapitaliste; dintre interesele popoarelor Americii Latine și cele ale imperialismului străin și vasalii acestuia din interior (băstinașii). După opinia autorului, această situație are ca rezultat o dinamică deosebită a luptei antiimperialiste din America Latină și face ca țările din această regiune să fie o verigă „slabă” a sistemului imperialist — în sens leninist.

Clasa muncitoare din America Latină, clasă socială majoritară, apreciază autorul, este bine organizată și deschisă la cele mai importante experiențe ale luptei de clasă, în mai toate țările Americii Latine există partide marxist-leniniste cu influență.

* La simpozion au participat reprezentanți ai mai multor academii de științe sociale și politice din țările socialiste. Din partea Academiei de Științe Sociale și Politice au participat prof. univ. dr. Marin Voiculescu și lector univ. Gheorghe Ilie, ambii de la Academia „Ștefan Gheorghiu”.

Deși există și o importantă organizare sindicală se constată o rămânere în urmă a factorului subiectiv față de ascuțirea obiectivă a contradicțiilor sociale, impunându-se eforturi serioase pentru stabilirea unității clasei muncitoare și orientării ei revoluționare față de tendințele oportuniste și reformiste.

Interesant de reținut este faptul că, conchide autorul, lupta antiimperialistă din America Latină se îndreaptă împotriva structurii sociale oligarhice care face posibilă exploatarea poporului de către imperialismul străin. Această împletire între lupta de eliberare națională și eliminarea rădăcinilor interne ale dependenței și rămânării în urmă evidențiază

tendința pronunțată anticapitalistă a luptei antiimperialiste din America Latină.

În încheiere autorul apreciază că, problema centrală a unității antiimperialiste o reprezintă hegemonia clasei muncitoare și faptul că în mod obiectiv în majoritatea țărilor Americii Latine, clasa muncitoare este îndejuns de dezvoltată încît să poată conduce lupta antiimperialistă.

Simpozionul a oferit prilejul unui dialog interesant între cercetători, istorici, politologi, juriști care se ocupă cu precădere de studierea așa-zisei lumi a treia.

Prof. univ. dr. Marin Voiculescu

Comisia de probleme a academiilor de științe ale țărilor socialiste „Evoluția structurii sociale a societății socialiste. Planificare și prognoză socială”

Budapesta, 1977

În cadrul schimbului de experiență, dezbaterei și cercetării problemelor structurii sociale abordate de sociologii din țările socialiste, Comisia de probleme ocupă, alături de alte forme de colaborare bi- și multilaterală, unul din locurile proeminente. Comisia și-a început activitatea în anul 1974 la prima ședință plenară, desfășurată la Varșovia. Ținându-se seama de abundența temelor legate de structura socială a societății socialiste, colaborarea în acest domeniu între academiile țărilor socialiste a fost organizată în șapte grupuri de lucru, fiecare avînd ca obiect de cercetare o problemă deosebită a structurii sociale. La activitățile Comisiei participă unități de cercetări sociologice din următoarele țări: Republica Populară Bulgaria, Republica Socialistă Cehoslovacia, Republica Democrată Germană, Republica Populară Polonă, Republica Socialistă România, Republica Populară Ungaria și Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice. La nivelul grupurilor de lucru, Comisia își desfășoară activitatea pe următoarele probleme:

1. *Clasa muncitoare în structura socială a societății socialiste.* Discuțiile de grup sînt axate pe elaborarea principiilor teoretice și

metodologice de cercetare a rolului conducător al clasei muncitoare în țările socialiste, a surselor ei de completare, structurii sale interne, apropierii de intelectualitate. La lucrările grupului participă: Institutul de sociologie al Academiei bulgare de științe, Institutul de filozofie și sociologie al Academiei cehoslovace de științe, Institutul de științe sociale de pe lângă C.C. al P.S.U.G., Institutul de filozofie și sociologie al Academiei poloneze de științe, Centrul de cercetări sociologice al Academiei de Științe Sociale și Politice a R. S. România, Institutul de sociologie al Academiei ungare de științe, Institutul de cercetări sociologice al Academiei de științe a U.R.S.S. (acesta din urmă este și coordonatorul grupului).

2. *Intelectualitatea în structura socială a societății socialiste.* Acest grup de lucru urmărește elaborarea problemelor structurii și reproducerii intelectualității în societatea socialistă, apropierea intelectualității de clasa muncitoare. Instituții participante: Institutul de sociologie al Academiei bulgare de științe, Institutul de filozofie și sociologie al Academiei cehoslovace de științe, Institutul de științe sociale de pe lângă C.C. al P.S.U.G. (coordonatorul grupului), Institutul de filo-

zofie și sociologie al Academiei poloneze de științe, Institutul de sociologie al Academiei ungare de științe, Institutul de cercetări sociologice al Academiei de științe a U.R.S.S.

3. *Interacțiunea dintre sistemele învățământ și structura socială.* Cercetează conexiunea dintre sistemele de învățământ și structura socială, influența diferitelor nivele de învățământ asupra reproducerii și dezvoltării structurii sociale. Participă: Institutul de sociologie al Academiei bulgare de științe, Institutul de filozofie și sociologie al Academiei cehoslovace de științe, Institutul de filozofie și sociologie al Academiei poloneze de științe, Institutul de sociologie al Academiei ungare de științe (coordonatorul grupului), Institutul de cercetări sociologice al Academiei de științe a U.R.S.S.

4. *Formarea modului de viață socialist.* Se ocupă de principiile teoretice și metodologice ale cercetării modului de viață, analiza comparativă a rezultatelor cercetărilor asupra formării modului de viață în diferite țări. Participă: Institutul de sociologie al Academiei bulgare de științe, Institutul de filozofie și sociologie al Academiei cehoslovace de științe, Academia de științe a R.D.G., Institutul de filozofie și sociologie al Academiei poloneze de științe (coordonatorul grupului), Institutul de filozofie al Academiei de Științe Sociale și Politice a R.S.R., Institutul de sociologie al Academiei ungare de științe, Institutul de cercetări sociologice al Academiei de științe a U.R.S.S.

5. *Influența proceselor demografice asupra dezvoltării structurii sociale a societății socialiste.* Scopul: cercetarea tendințelor de reproducție a diferitelor grupuri sociale și formarea structurii sociale sub influența proceselor demografice; semnificația socială a migrației populației. Participă: Institutul de sociologie al Academiei bulgare de științe (coordonatorul grupului), Institutul de filozofie și sociologie al Academiei cehoslovace de științe, Academia de științe a R.D.G., Institutul de filozofie și sociologie al Academiei poloneze de științe, Institutul de sociologie al Academiei ungare de științe, Institutul de cercetări sociologice al Academiei de științe a U.R.S.S.

6. *Planificarea și prognoza proceselor sociale.* Se interesează de analiza fundamentelor teoretice și metodologice ale planificării complexe și prognozei pe termen lung a proceselor sociale; conexiunea dintre piramidele tehnice, economice, social-politice și culturale de acțiune asupra societății socialiste; elab-

borarea principiilor planificării și prognoze proceselor sociale și sistemelor de indicatori ai dezvoltării sociale. Participanți: Institutul de sociologie al Academiei bulgare de științe, Institutul de filozofie și sociologie al Academiei cehoslovace de științe (coordonatorul grupului), Institutul de științe sociale de pe lângă C.C. al P.C.U.S., Institutul de filozofie și sociologie al Academiei poloneze de științe, Institutul de sociologie al Academiei ungare de științe, Institutul de cercetări sociologice al Academiei de științe a U.R.S.S.

7. *Încercare de cercetare a proceselor de dezvoltare socială.* Scopul: elaborarea unei istorii a sociologiei în țările socialiste după al doilea război mondial. Participă: Institutul de sociologie al Academiei bulgare de științe, Institutul de filozofie și sociologie al Academiei cehoslovace de științe, Academia de științe a R.D.G., Academia poloneză de științe, Academia de Științe Sociale și Politice a R.S.R., Institutul de sociologie al Academiei ungare de științe, Institutul de cercetări sociologice al Academiei de științe a U.R.S.S. (coordonatorul grupului).

Comisia de probleme se întrunește în plenară o dată pe an (1974 la Varșovia, 1975 — Moscova, 1976 — Sofia, 1977 — Budapesta), lucrările sale fiind conduse de președintele Comisiei (prof. W. Wesolowski); paralel cu ședința Comisiei se ține consfătuirea directorilor institutelor de sociologie participante, care dezbate problemele legate de colaborarea dintre sociologii din țările socialiste (de ex. în 1976 și 1977 s-a dezbătut, printre altele, pregătirea pentru Congresul mondial de sociologie din 1978). Ședințele grupurilor de lucru au loc o dată sau de două ori pe an în funcție de stadiul în care se află cercetările întreprinse. La ședința anuală a Comisiei de probleme coordonatorii grupurilor citesc informații privind lucrările desfășurate în ultimul an.

Materialele Comisiei sînt publicate într-un Buletin informativ care apare o dată pe an. Pe lângă protocoalele ședințelor Comisiei și grupurilor de lucru, Buletinul informativ cuprinde și materialele teoretice referitoare la problemele structurii sociale elaborate de participanți și citite la consfătuiri. Departe de a avea pretenția unei reviste internaționale de sociologie, respectivul Buletin are totuși o valoare deosebită prin faptul că reflectă sinuozitățile gândirii problemelor specifice fiecărei țări, constituind un „jurnal de zi” al Comisiei.

Vasile Eftimov

Întâlnirea grupei de lucru „Modul de viață socialist” Varșovia, 1977

În cadrul colaborării multilaterale dintre Academile de Științe din țările socialiste, în perioada 7-10 iunie 1977 a avut loc la Varșovia conferința internațională *Probleme teoretice și metodologice ale cercetării modului de viață socialist*, înscris în planul pe anul 1977 al grupe de lucru „Modul de viață socialist” din cadrul Comisiei de problemă *Evoluția structurii sociale a societății socialiste. Planificarea și prognoza socială*.

La lucrări au participat 20 de specialiști din R. P. Bulgaria, R. S. Cehoslovacia, R. D. Germania, R. S. Polonă, R. S. România, R. P. Ungară și U.R.S.S.

Din partea țării noastre au participat conf. univ. dr. Stelian Stoica și Argentina Firuță, cercetători științifici la Centrul de cercetări sociologice.

În cuvântul de deschidere a conferinței docent Zbigniew Sufin, cercetător principal la Institutul pentru înalte studii de marxism-leninism al C.C. al P.M.U.P., a subliniat importanța cercetării problematicei modului de viață în etapa actuală de dezvoltare a socialismului, utilitatea organizării unei dezbateri teoretico-metodologice privind modul de viață socialist. Vorbitorul a arătat, de asemenea, că este necesară clarificarea teoretică a sistemului conceptual utilizat în literatura socială, în abordarea modului de viață, dat fiind diversitatea de concepte folosite (mod de viață, nivel de trai, standard de viață, participare, condiții de viață, timp liber etc.) în spiritul filozofiei marxiste a unor concepte cu o interpretare foarte diferită de la autor la autor, depășirea stadiului de cercetare parțială a unor dimensiuni izolate ale modului de viață, pentru abordarea sa complexă pe baza unei teorii și metodologii bine puse la punct, care să fie capabilă să orienteze cercetarea concretă.

Comunicările, centrate în special pe probleme teoretice și metodologice, au constituit un binevenit schimb de experiență între cercetătorii specializați pe tematica modului de viață. Au fost prezentate următoarele comunicări: *Analiza procesului de satisfacere a trebuințelor* (J. Szczepanski — vicepreședinte al Academiei polone de științe); *Modul de viață — categorii a materialismului istoric* (S. Widerszpil — R. P. Polonă); *Sensul filozofic al problemei modului de viață* (A. Tîpko — U.R.S.S.); *Formarea modului de viață socialist în R.D.G.* (Horst Laschinski și G. Hoppe

— R.D.G.); *Cercetarea modului de viață și pragurile sale calitative* (B. Filipțova — R. S. Cehoslovacia); *Conceptia analizei stilului de viață* (A. Siciński — R. P. Polonă); *Democrația ca element immanent al modului de viață socialist* (V. Ivanov — U.R.S.S.); *Structura și dinamica modului de viață socialist* (S. Stoica — R. S. România); *Indicatorii bugetului și balanței de timp ca reflectare a modului de viață* (V. Patrușev — U.R.S.S.); *Diferențiere de clasă a condițiilor de trai și modul de viață* (Z. Sufin — R. P. Polonă); *Aspecte economice ale diferențierii modului de viață* (L. Beskid — R. P. Polonă); *Aspecte ale modului de viață al clasei muncitoare din R. S. România* (A. Firuță — R. S. România); *Dezvoltarea modului de viață și perfecționarea traiului urban* (L. Gordon — U.R.S.S.); *Punerea în discuție a cercetărilor privind tipurile de activitate* (I. Vitečcova — R. S. Cehoslovacia); *Trebuința — categorii a modului de viață* (B. Babin — U.R.S.S.).

Prin tematica lor, comunicările s-au orientat în principal spre abordări teoretice și metodologice, dar și spre analiza unor date concrete în urma cărora s-au putut desprinde unele tendințe de manifestare a modului de viață socialist.

Ideea centrală a conferinței a fost aceea a conturării unei teorii marxiste a modului de viață socialist, a elaborării unui sistem conceptual adecvat și a unei metodologii specifice de cercetare.

Un loc central în cadrul comunicărilor și mai ales al dezbaterilor l-a ocupat analiza conceptului „mod de viață” din perspectiva filozofiei marxiste și identificarea dimensiunilor sale principale. S-a conturat, în acest sens, ideea diferențierii unor componente principale ale modului de viață care au făcut, dealtfel, obiectul unora din comunicările prezentate la conferință (trebuințele, condițiile de viață, participarea, timpul liber etc.).

În genere, însă, majoritatea cercetătorilor prezenți la conferința de la Varșovia s-au arătat a fi de acord cu distingerea, în cadrul modului de viață a două componente principale — „standardul de viață” (numit în unele cazuri „condiții de viață” sau „nivel de trai” — ca ansamblu de condiții materiale și spirituale obiective, pe care o societate este capabilă să le ofere membrilor săi la un mo-

ment dat) și „stilul de viață” sau, cum a apărut în unele comunicări categoria „activități” — ca ansamblu de activități (după unii autori corelate cu „relațiile sociale”, „valori și norme”), specific unui individ, grup sau clasă socială.

Ne-a reținut atenția în mod deosebit referatul profesorului S. Widerszpil (R. P. Polonă), *Modul de viață — categorii a materialismului istoric*, care după o abordare istorică a conceptului a făcut o analiză, în detaliu, a componentelor sale distingând, în principal, la nivelul subconceptelor *latura obiectivă*, (nivel de viață, calitatea vieții) și *latura subiectivă* (concepția despre viață, fundamentele satisfacției și nesatisfacției în ce privește modul de viață, satisfacția în muncă, în familie, față de nivelul de consum atins, aprecierea bugetului de timp, dorințe și aspirații). Încercând o tipologizare a modului de viață socialist, autorul a distins câteva tipuri ipotetice de mod de viață: „omul muncitor”, „omul de familie”, „omul multilateral”, „omul deviant” și un tip mai puțin reliefat „omul multilateral dezvoltat”.

În cadrul acestei orientări teoretice delegația noastră a prezentat un model de operaționalizare a conceptului de mod de viață în subconcepte, dimensiuni și grupe de indicatori în perspectiva unei cercetări sociologice concrete care a întrunit aprecierile participanților și a suscitat vii dezbateri metodologice („Aspecte ale modului de viață al clasei muncitoare din România” — A. Firuță).

O altă perspectivă de abordare a tematicii menționate în cadrul comunicărilor și dezbaterilor a fost aceea a structurii și dinamicii concrete a modului de viață socialist după cum se impune cercetătorilor ca realitate socială obiectivă. În cadrul acestei orientări, referatul *Structura și dinamica modului de viață socialist* (conf. univ. dr. Stelian Stoica) s-a bucurat de un deosebit interes pentru problematica abordată în analiza raporturilor dialectice dintre tipurile dominante de mod de viață — urban și rural — specifice actualei etape de dezvoltare a țării noastre.

În sfârșit, o serie de comunicări au abordat aspectele metodice ale cercetării modului de viață, punând accentul fie pe utilizarea bugetului și a balanței de timp, ca principal instrument de analiză, fie pe indicatorii economici.

Confruntarea sinceră a opiniilor și experienței cercetătorilor, dealtfel destul de diferită*, principiile marxiste pe care s-au fundamentat concepțiile de cercetare a modului de viață socialist, deschiderea către realitatea socială concretă au constituit premise favorabile unui schimb de informații multilateral în dezvoltarea teoriei marxiste a modului de viață socialist.

Conferința de la Varșovia a demonstrat încă odată, prin colaborarea și înțelegerea între specialiștii din diferite domenii ale științelor sociale, necesitatea abordării pe larg a problematicii modului de viață, pentru constituirea unor colective interdisciplinare de sociologi, economiști, politologi, psihologi, filozofi și statisticieni pentru studierea modului de viață socialist în toată complexitatea și diversitatea sa; pentru realizarea sistemului de indicatori sociali specific modului de viață socialist care se impune — indiferent de nivelul abordat, individual, de grup, clasă sau societal — ca sens unic al dezvoltării sociale, modul de viață fiind în mod nemijlocit legat de scopul fundamental al societății noastre socialiste — dezvoltarea multilaterală a personalității umane.

Argentina Piruță

* În cadrul Institutelor de sociologie din țările socialiste există departamente specializate pentru cercetarea modului de viață, dintr-o perspectivă interdisciplinară. Institutul de filozofie și sociologie din Praga dispune de un Departament de circa 15 cercetători care studiază modul de viață, iar la Bratislava (R. S. Cehoslovacia) există un Institut de studiere a nivelului de trai. Asemenea institute sau departamente se găsesc și la Varșovia și la Moscova, cercetarea modului de viață socialist constituind una din problemele prioritare ale Academiei respective.